

Nieuwsbrief

Nummer 6 - maart 2006

Redactioneel
Assortiment onderzoek biologische snijbloemen
Glasteelt
Open teelt
Praktijknetwerken
Advies en begeleiding
Bodem en bemesting
Onkruid
Valse meeldauw
Bestrijding
Bijeenkomst Biosfeer op 25 jan. j.l.
Nieuwe leden en vertrek oude leden
Demonstraties en beurzen
Agenda
Vraag aan de leden

Redactioneel

De winterspelen zijn afgelopen en het voorjaar wacht. Tijd voor de noodzakelijke voorbereidingen. Dat de vereniging Biosfeer leeft, bleek uit de goede opkomst en discussies op 25 januari jl. De afzetmarkt groeit voorzichtig. Hoe kwetsbaar het biologische teeltsysteem is, bleek o.a. uit de achterblijvende aanvoer ten opzichte van de aanvoerprognose in 2005. Hier ligt voor komend jaar een belangrijke uitdaging. Tegenvaller vormde de uitbreiding van valse meeldauw in zonnebloemen; in deze Nieuwsbrief aandacht voor deze lastige schimmel. Om aantasting van valse meeldauw beheersbaar te maken is meer onderzoek noodzakelijk. Net als in vorige nieuwsbrieven vindt U naast teeltechnische onderwerpen ook een overzicht van zaken betreffende de telersvereniging.

Leen Janmaat ; l.janmaat@dlv.nl
Bert van Blokland; blokgd@agrchain.nl

Assortiment onderzoek biologische snijbloemen

Glasteelt

Via sortimentsonderzoek wordt geprobeerd om via glasteelten het assortiment van biologisch geteelde snijbloemen met een goede houdbaarheid te vergroten en de aanvoerperiode te verlengen. Voor dit project is allereerst geïnventariseerd aan welke snijbloemen behoefte is bij de handel (Florganic) en telers. Daarna is gekeken welke rassen hiervoor in aanmerking zouden kunnen komen. In februari zijn drie rassen Ornithogalum bij Hans Cuppen geplant. In maart volgt een planting van drie rassen Ammi Visnaga bij Rob de Wit en acht Calendula-rassen bij Frans van der Helm. De bedoeling is om dit voorjaar ook een aantal Tagetes-rassen

en later Ranunculus in de praktijk te beproeven. Hans Cuppen heeft inmiddels wat ervaring met enkele Amaryllis cultivars. Dit project valt gedeeltelijk onder het AKK-project 'Biobloem naar volwassenheid' van Carin van der Lans. Verder zal de beschikbare teeltkennis over de beproefde gewassen worden verzameld. Jan Janse is de projectleider.

Open teelt

Dit jaar wordt gestart met het uittesten van nieuw sortiment voor de bio-zomerbloementeel in de vollegrond. Het doel is om cultivars te vinden die het in de biologische teelt en in de handel goed doen. In overleg met telers en handel is gekozen voor rassenproeven met Amaranthus, Carthamus, Eryngium, Helenium en Tagetes. De proeven worden uitgevoerd op de bedrijven van Sjors Veldt, Jan Knook en Gerard te Voortwis, en bij PPO in Lisse. We gaan vooral kijken naar teelteigenschappen, ziektegevoeligheid en houdbaarheid. Daarnaast testen we nog enkele geheel nieuwe gewassen op kleine schaal. Projectleider is Margareth Hop van PPO boomkwekerij in Lisse. In 2006 en 2007 zullen vanuit project Biobloem verschillende open teelt dagen worden georganiseerd, waar deze proeven bekeken kunnen worden.

Praktijknetwerken

De praktijknetwerken zijn vanuit LNV door Biologica georganiseerd om kennis op maat voor de kweker te ontwikkelen en te verspreiden. Er zijn dit jaar twee mensen voor het PPO onderzoek actief binnen de praktijknetwerken in de biologische bloementeel. Dit is voor de open teelt Frank van der Helm en voor de glasteelt Jan Janse. Zij stellen zich kort voor:

Jan Janse

Ik ben inmiddels zo'n 25 jaar werkzaam op PPO Glastuinbouw in Naaldwijk. Begonnen als onderzoeker kwaliteit van glasgroenten, heb ik me later beziggehouden met gewasonderzoek bij een aantal vrucht- en bladgroenten. Sinds vorig jaar ben ik ook gewasonderzoeker voor zomerbloemen en zit ik ondermeer in de landelijke commissie.

Frank van der Helm

Ik heb een praktijkopleiding tuinbouw op LBO, MBO en HBO gedaan en vervolgens een internationale studie ecologische landbouw aan de landbouw universiteit in Wageningen. Na 5 jaar bij MPS gewerkt te hebben op de afdeling onderzoek en ontwikkeling heb ik een half jaar geleden de overstap gemaakt naar PPO. Ik ben als onderzoeker duurzame sierteelt aan de slag te gaan.

Programma Praktijknetwerk zomerbloemen

Na de reacties in de biosfeer vergadering en aanvullend overleg met Gerhard te Voortwis als vertegenwoordiging van de product werkgroep is het volgende programma opgesteld.

- 5 Beknopt onderzoek naar het inrichten van het bedrijf om natuurlijke vijanden te stimuleren op het bedrijf van Jan Knook.
- 6 Ondersteuning van het onderzoek over valse meeldauw in zonnebloemen
- 7 Literatuurstudie voor vragen die in het lopende jaar bij kwekers in de praktijk ontstaan.
- 8 Bijdrage aan organisatie van een themadag kennis over bodemkwaliteit en

plantvitaliteit in de biologische teelt

9 Spreekbuis functie (assortimentsonderzoek, Topsoil+, geïntegreerde teelt van zomerbloemen).

Programma Praktijknetwerk snijbloemen onder glas

Onder de kwekers van biologische glassnijbloemen is eerst geïnventariseerd waar allereerst behoefte aan was binnen het praktijknetwerk. Hierbij kwamen de volgende punten naar voren:

10 Op een rij zetten van beschikbare informatie over ziekten en plagen in glassnijbloemen en mogelijkheden aangeven om deze te voorkomen of te bestrijden met middelen die binnen SKAL zijn toegestaan. Aan dit onderwerp zal dit jaar de meeste aandacht worden besteed.

11 Vruchtwisseling en vruchtopvolging bij snijbloemen onder glas.

12 Efficiënte onkruidbestrijding onder glas.

13 Inspelen op vragen van kwekers.

Advies en begeleiding

Hoewel het praktijknetwerk voor glasteelt en vollegrond al is opgestart, blijft financiering voor teeltbegeleiding op zich wachten. Glastuinders met vragen kunnen terecht bij Leen Janmaat 06-10925026 en volle-grondtelers bij Kees Pastoor 06-26518649 of Henk van den Berg 06-51312207. De adviseurs kunnen zelf aangeven of voor teeltbegeleiding budget aanwezig is of dat voor begeleiding een factuur wordt verstuurd.

Bodem en bemesting

De nieuwe mestwetgeving die vanaf 1 januari van kracht is, heeft flinke gevolgen voor de bemesting op uw vollegrondsbedrijf. Minas wordt vervangen door een stelsel van gebruiksnormen. Er zijn drie verschillende gebruiksnormen:

- gebruiksnorm dierlijke mest
- stikstofgebruiksnorm
- fosfaatgebruiksnorm

Er zijn dus niet alleen normen voor het gebruik van dierlijke mest maar ook voor kunstmest. Er wordt gekeken naar de totale aanvoer van stikstof en fosfaat op uw bedrijf. Dit betekent een flinke verandering. De nieuwe bemestingsregels zijn best complex. Het is daarom raadzaam om contact op te nemen met uw adviseur. Zij kunnen de gevolgen voor uw bedrijf exact op een rij zetten en de optimale bemesting doorrekenen. Meer informatie Kees Pastoor, (k.j.pastoor@dlv.nl)

Biokas heeft de resultaten van het bodemonderzoek in afgelopen jaren samengevat in de brochure bodem en bemesting. De brochure is te bestellen via DLV biologische landbouw 077-3984700.

Onkruid

Als afronding van het Biom onderzoek publiceert PPO het Handboek Praktisch onkruidbeheer Een handige hulp bij onkruidbeheer zonder chemie in de akkerbouw en vollegrondsgroententeelt.

Bestellen: Het handboek is te bestellen door overmaking van € 27,50 per exemplaar op bankrekeningnummer 36.70.17.369 t.n.v. Praktijkonderzoek Plant & Omgeving -

Publicatieverkoop Lelystad, onder vermelding van bestelcode PPO 350, het gewenste aantal exemplaren en uw volledige adres.

Ook het project Mechanisch Schoon besteedt aandacht aan onkruidbeheersing. Naast de demonstraties heeft het project de ambitie om via de website www.mechanischschoon.nl een bron van informatie te zijn over de verschillende machines en methoden van mechanische onkruidbestrijding. Op de site staan ook een aantal aandachtspunten per gewas. In zijn algemeen moet het land voldoende vlak liggen. Verder zijn rechte plantrijen en een gelijkmatige onderlinge plantafstand van belang om nauwkeurig te kunnen werken.

Valse meeldauw

De zonnebloementelers hebben informatie ontvangen over de stand van zaken en aandachtspunten ter beheersing van aantastingen door valse meeldauw, hieronder een kort overzicht:

Een lastig probleem waarmee zonnebloementelers zich geconfronteerd zien is uitval als gevolg van valse meeldauw. Om dit probleem aan te kunnen pakken, startten PPO glastuinbouw en PPO bloembollen, boomkwekerij en fruit begin 2006 met een literatuurstudie. Dit onderzoek staat onder leiding van Rik de Werd.

PPO en Jan Knook spraken onlangs uitgebreid met de Amerikaan Tom Gulya, expert op het gebied van valse meeldauw in zonnebloemen. De Amerikaanse onderzoeker meent dat met veredeling succes te boeken is; in naar schatting drie jaar zou het mogelijk zijn een resistent ras te ontwikkelen. Resistentie kan echter ook weer doorbroken worden. Infectie van zonnebloemen met valse meeldauw vindt vooral plaats via de grond. De schimmel kan in de bodem, in de vorm van rustsporen, tot tien jaar overleven.

Voor bestrijding van valse meeldauw zijn op dit moment nog geen biologische middelen beschikbaar. Wel kunnen we op basis van de verzamelde kennis alvast een aantal teeltadviezen geven, zoals:

- 1 Probeer gegarandeerd ziektevrij zaad te gebruiken. De kans op zware aantasting is weliswaar gering maar de schimmel kan zich door besmet zaad wel op een perceel vestigen.
- 2 Begin zoveel mogelijk op het meest oostelijke deel van het perceel met planten. De wind komt veelal uit het westen. Op deze manier vindt minder secundaire verspreiding van sporen naar een gezond gewas plaats.
- 3 Probeer te zaaien / planten op land waar (zo lang mogelijk) geen zonnebloemen hebben gestaan of op land waar geen aantasting wordt gevonden.
- 4 Pas anders een zo ruim mogelijke vruchtwisseling toe. Hoe lang deze moet zijn is afhankelijk van een aantal factoren, o.a. de besmettingsgraad van de grond.
- 5 Hoe later wortels met besmette grond (sporen van de schimmel) in aanraking komen hoe minder ze worden aangetast. Als wortels ongeveer 2,5 cm lang zijn, worden ze niet meer geïnfecteerd. Vroege besmetting van wortels kan voor een deel worden voorkomen door planten in pluggen of door perspotten te planten.
- 6 De schimmel produceert zwemmende sporen in de grond. De sporen kunnen alleen wortels infecteren als ze in water naar de wortels kunnen zwemmen. Zorg daarom voor een goede waterdoorlatende structuur van de grond. De grond moet matig vochtig en niet verzadigd zijn met water. Liefst zaaien of planten als niet te veel regen voorspeld wordt.

- 7 Zorg voor een snelle wortelgroei in de opkweekfase. Hoe langer ze zijn, hoe minder vatbaar ze zijn voor de schimmel.
- 8 Zo snel mogelijk verwijderen van systemisch aangetaste planten heeft vooral bij een lichte aantasting zin. Dan moeten ook de wortels van de zieke planten met de grond er om heen verwijderd worden, omdat daarin veel rustsporen van de schimmel zitten. Hoe minder besmette plantenresten en rustsporen in de grond achterblijven hoe sneller de besmetting is verdwenen. Bij zware aantasting zitten er zoveel rustsporen in de grond dat verwijderen van planten geen zin heeft. Het op tijd verwijderen van aangetaste planten voorkomt ook secundaire verspreiding van sporangïen door de lucht van deze planten naar gezonde planten.
- 9 Vermijd het gebruik van water afkomstig van besmette velden.

Bestrijding

Er zijn op dit moment geen effectieve (biologische) middelen tegen valse meeldauw beschikbaar. In onderzoek tegen valse meeldauw in komkommer en *Bremia* in sla was kaliumfosfaat effectief. Tegen valse meeldauw in uien en *Phytophthora* in aardappel zijn tot nu geen biologische middelen gevonden die effectief waren. Dit komt overeen met ervaringen van telers van zonnebloemen die in het algemeen ook weinig effect van deze middelen tegen valse meeldauw zagen. Met name bladverharders als kalk, algenextracten en gesteentemeel zijn door PPO-AGV getest tegen *Phytophthora*. Omdat systemische verspreiding uit de grond zo belangrijk is en (in de biologische teelt) geen effectieve middelen beschikbaar zijn, is een waarschuwingssysteem in relatie met weersomstandigheden en bestrijding geen oplossing.

Voor meer informatie:

Frank van der Helm (PPO), e Frank.vanderHelm@wur.nl

Jan Janse (PPO), e Jan.Janse@wur.nl

Vanuit Biosfeer kringen

Bijeenkomst Biosfeer op 25 jan. j.l.

In deze bijeenkomst werd vanuit de werkgroep Biologische Sierteelt door Gerhard te Voortwis het systeem van de Praktijknetwerken toegelicht. In het verslag van deze telersbijeenkomst wordt hierover bericht. Frank van de Helm (PPO-Lisse) lichtte zaken toe rondom het praktijknetwerk Open-teelten.

Het instellen van gespreksgroepen binnen deze bijeenkomst was succesvol ; zodoende werd over enkele hete hangijzers binnen de telersvereniging een stevige discussie opgezet . De conclusies zijn meegegaan met het verslag.

Nieuwe leden en vertrek oude leden

Recentelijk zijn Jan en Rick Overesch lid geworden van Biosfeer. Zij komen uit Raalte (Overijssel). Zij hebben een biologisch akkerbouwbedrijf naast een varkenshouderij. Dit jaar starten ze met de teelt van zonnebloemen .

Eén van onze kastelers : Laurens Vreugdehill, is gestopt met biologisch telen.O.a. menings- verschillen met de afnemer zijn hier debet aan.

Demonstraties en beurzen

Zowel de Varena (beurs voor het natuurvoedings circuit) als het Biologisch Lentefeest van de prov. N-Holland zijn gecancelled door gebrek aan standhouders.

Biosfeer had voor beide evenementen ingetekend.
Daarentegen waren grote beurzen zoals de Biofach in Neurenberg weer succesvol.
Florganic had een stand en zette aldaar de biologische bloemen in de spotlights.

Agenda 2006

19 mei excursie naar Rob de Wit, Andijk

21 juli excursie naar Kliphuis Rotterdam en
veiling Flora Holland

Zomer excursie naar gangbare teler ?

15 september excursie naar Gerhard te Voortwis ,Winterswijk

12 oktober themadag Bodemleven en Bemesting

Vraag aan de leden

Zoudt U de nieuwsbrief sneller en intenser lezen als U de biosfeer Nieuwsbrief per post krijgt toegezonden?

Gaarne reactie naar de projectcoörd.

Realiseer wel , dat het extra geld kost.

Aan deze Nieuwsbrief werkten mee: Frank van der Helm (PPO), Jan Janse (PPO),
Kees Pastoor (DLV), Leen Janmaat (DLV) en Bert van Blokland (Agri Chain) .

